

İMECE EV İŞÇİLERİ SENDİKASI COVID-19 SALGIN SÜRECİ RAPORU

Dünya yüksek bulaşma hızı gösteren COVID-19 salgını ile mücadele ediyor. Salgının bulaşma azalma oranlarının sürdürülebilir olmaması, bu virüsün uzunca bir süre daha hayatımızda olacağı endişesi taşıyor. İşçiler ve örgütleri COVID-19 salgınıyla mücadele etmeye ve iş sağlığı ve güvenliğini korumaya çalışırken muazzam zorluklarla karşılaşılıyor. Haziran 2019'da kabul edilen ILO Yüzüncü Yıl Deklerasyonu, "Güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarının insana yakışır iş için temel olduğunu" açıkladı. Bu, salgın günlerinde önemini daha da iyi anladığımız bir durum; çünkü işyerinde güvenlik ve sağlığın sağlanması, salgının yönetiminde ve işe devam etme yeteneğinde vazgeçilmezdir.

İmece Ev İşçileri Sendikası olarak bu süreçte sendika ve dernek başkanlarımız; Ayten Kargın ve Minire İnal bir çok gazeteye röportaj verip süreç içerisinde ev işçilerinin durumlarını basına yansıttılar. İstanbul ve Antalya belediyeleri ile görüşüp ev işçilerinin bir kısmına koli desteğinin yolunu açtılar. İmece Ev İşçileri Sendikası Dünya Ev İşçileri Sendikası'nın üyesi olduğu için IDWF ile bu süreçte irtibat içinde oldular. Gazetelere verilen röportajlar çevrilip IDWF'ye iletildi. IDWF dünyadaki bir çok ülkenin ev işçileri sendikalarının toplandığı bir konfederasyon ve dünyanın her yerinden ev işçilerinden toplanan aidatlarla Türkiye'li ev işçilerine bir miktar nakit desteği yapıldı. İmece Ev İşçileri Sendikası uluslar arası birlikteliğin önemini bir kez daha bu dayanışma ile vurgulamış oldu. 16 Haziran Dünya Ev İşçileri Günü'nde IDWF'nin düzenleyeceği toplantıya katılacak ve dünyanın her yerinden gelen sendikacı ev işçisi arkadaşlarına Türkiyeli ev işçilerinin COVID-19 deneyimini paylaşacaktır.

Yine COVID-19 sürecinde İmece Ev İşçileri Sendikası olarak altmışı geçkin ev işçisi arkadaşımızla birebir görüşmelerde bulunup sorularımızı sorduk.

Sorularımız;

Ev işçilerinin hukuki yapı ve işçi olma hakları konusunda bilgileri var mı?

Salgın döneminde neler yaşıyorsun? Örneğin evde korona olan var mı? Kira, elektrik, gıda ya da en çok hangi yaşamsal ihtiyaçta zorlanıldı?

İşini kaybettin mi, nasıl oldu?

Ev işçisi olarak temizlik dışında bakım ve yemek yapma yükümlülüğün oluyor mu?

Haftada kaç gün çalışıyorsun? Mesai saatin nedir ? Kaç saat çalışıyorsun? Dinlenme molası var mı?

Sigorta durumun nedir?

Bir ev işçisi olarak taleplerin nedir?

Bu soruları sorduğumuz ev işçisi kadınların büyük bir çoğunluğu salgın sürecinde ücretsiz olarak işten çıkarıldığını öğrendik. Genel olarak ev işlerinde çalışma saatlerinin uzun olduğundan şikayetçiler; öyle ki günlük on saat çalışan bile var. Bazılarının molası yok, olanlar ise on beş dakika ile ifade ediyor. İşverenler tatile gidip geldiklerinde biriken ev işlerinin kendilerini zorladığını belirtiyorlar. Salgın döneminde çalışanlar ise ev halkının bütün bireylerinin karantinada olmasından dolayı ev işlerinin normalin birkaç katı arttığını ifade ediyor. Çünkü birebir görüşme yaptığımız ev işçilerinin ifadelerine göre bir iş tanımları olmadığı için ev temizliğinin yanında; yemek yapımı, evdeki yaşlı bakımı varsa evde hayvan bakımına kadar evin bütün işleri ile ilgileniyorlar. Ev işçisi HG bu durumu şöyle özetliyor: " Hukuki olarak haklarım neler bilgim de yok. Salgın döneminde birçok yere yardım başvurusu yaptım geri dönen olmadı hiç destek olmadı ne belediye nede kaymakamlık. Bu salgında hayatımı riske atarak çalışıyorum ama patron evde benim işlerim daha da arttı ekstra işler eklendi buna rağmen maaşımı düşürdüler çıkarsam iş bulamam korkusuyla ne derlerse yapıyorum. Evim kira değil ama kredisini ödüyorum maaşım da düştüğü için yetişemiyorum faturalar mutfak hele temizlik ürünleri çok pahalı çok zorlanıyorum eşimden ayrırım kızımın kendi ayaklarımızın üzerinde durmaya çalışıyoruz çalışmasam başka bir yerden gelirim de yok aç kalacağız. Çalıştığım evin aklınıza gelen tüm işlerini yapıyorum artı pazar alışverişi çocukların piyano voleybol spor gibi sosyal faaliyetlere de ben götürüp getiriyorum. "

Evin bütün işleri ile ilgilenen kadınların ayrıca belirttiği bir durum var; günlük yevmiye ücretleri düşük, iş günler belirsiz; bazen ayda birkaç kere çağırılan da var bazen hiç çağrılmayan da var.

Ev işçisi A.K. bu sürecin bazı iş verenlerin kendi menfaatlerine de dönüştürdüğünü ifade ediyor: "Haftada iki üç kez temizliğe gidiyordum tam gün ama salgında şimdi yarım yevmiye çalışıyorum. Bu zor günleri çoğu menfaate çeviriyor. Eşim de işten çıkartıldı, yaklaşık 3 aydır çalışmıyor kira ve faturalar ödenmiyor. Ayrıca çocukların ihtiyaçlarını söylemeye dili varmıyor insanın."

Ev işçileri için çalışma süreci işçi hakları üzerinden ilerlemediği için bir çoğunun herhangi bir hakkı olup olmadığına dair bilgisi yok. Kendi hakkı ve ev işçilerinin hakları için mücadele veren ev işçisi M.İ salgın dönemini şöyle özetliyor: " Ev işçilerinin başta gelen sorunlarından biri kayıt dışı çalıştığımız için hiç bir sosyal hakkımız yok. Geçirdiğim iş kazası ve sürecinde yürüttüğüm hukuki süreçte bir çok haklarımı öğrendim tabi ki bu yeterli değil. Bir ev işçisi olarak talebim güvenceli iş güvenceli gelecek. Bu salgın döneminde hepimizde olduğu gibi en büyük sıkıntımız ekonomi tabi ben emekliyim eşimi ve oğlumu ücretsiz izne çıkardılar diğer oğlum da asker evimiz kira şimdi tek gelirimiz benim 1500 TL emekli maaşım 850 TL kira artı faturalar mutfak masrafı en büyük sıkıntımız gıda ve temizlik ürünleri hepsi iki katına çıktı neredeyse.'

Görüşme yaptığımız ev işçilerinin çoğu sigortasız çalıştırılıyorlar. Eşleri sigortalı çalışanlar eşlerinin sigortasından faydalıyor. Ev işçisi K.A bu konuda şöyle söylüyor: "15 yılı aşkındır ev işçiliği yapıyorum yaz mevsimi otellerde kat görevlisi olarak kışın ev işlerine gidiyorum. Haklarım konusunda hiç bilgi sahibi değilim. Otel işi sezonluk olduğu için prim günüm çok az şu an eşimin sağlık güvencesinden yararlanıyorum. Ev işlerinde de SGK olsa şimdiye emekli olurum. Salgın nedeniyle bu günlerde ev işlerine de gidemiyorum, nadiren de olsa ütü gibi ekstra işler çıkartıyorlar bazen. SGK olmadığı için İmece Ev İşçileri Sendikası'na üye olamıyorum." Diğer bir ev işçisi H.Ö " Ben ev işlerinde çalışan bir kadındım bu zamana kadar. İki çocuğuma ve iki torunuma bakıyordum. Ben sigortam yatırılıyor diye biliyordum ama atılmadan bir hafta önce sigortamı sormuştum ve bana sigortan var demişlerdi ve bunun üstüne istem çıkarıldım. 20 yılı geçkindir bu işi yapıyorum ve şu an işsiz kaldım. Coronadan dolayı da iş bulamıyorum. Bazı sağlık problemlerim de çıktı. Evde 5 kişiyiz ve geçimi ben sağlıyordum."

Salgın sürecinde maddi sıkıntılarını ileten ev işçisi kadınların neredeyse hepsinin dillendirdiği ortak bir durum var; kira ve faturalar. Ev işçisi R.A bu dönem yaşadığı maddi sıkıntıyı şöyle dile getiriyor: " Salgın yüzünden çalışmıyorum. 5 tane çocuğum var, eşim ve ben 7 kişiyiz. Görüncem de eşimden şiddet gördüğü için bana sığındı, 8 kişi olduk. Evimiz kira, iki aydır ödeyemiyoruz. Eşimin de maaşını yarıya düşürdüler. En küçük kızım arada 50 günlük işe gidiyor. Kira, faturalar, mutfak masrafı, temizlik malzemesi gibi ihtiyaçlarımızı

karşıl原因amıyoruz. İki aydır fatura ödemedik, tıpümü başkasından borç alarak aldım." Diğer bir ev işçisi K.K'nın ise ifadesi şöyle: " Ev işçilerin hukuki hakları yok denilecek kadar az çünkü devlet ev işçilerini işçi statüsünde görmüyor. Ev işçisi olarak taleplerimiz öncelikle diğer işçiler gibi muamele görmek, emeğimiz karşılığını almak, bir günlük temizliğe gittiğimiz evlerin kölesi olmadığımızı fark etmeli. Biz çalışanız köle değiliz keşke bunu iş verenler de bilse. Salgın dönemi boyunca hiç kimsenin çalışmadığı gibi tabi ki biz de ev işçileri olarak çalışmadık yalnız bizim bir farkımız var biz işe gittiğimizde para kazanıyoruz çünkü biz gündelikçiyiz bizim devletten yarı çalışma ödeneği talep hakkımızda yok. Evden çıkmadan yaşadığımız için enfekte olmadık (şans olarak görüyorum) ev işçileri ister günlük ister aylık temizliğe gittiği evin tüm ev işini üzerine yüklenir yemek ütu varsa çocuk bakımı . Ev işçilerin mesaisi yoktur sabah işe başlanır o evin işi ne zaman biterse çıkış o saattir dinlenme molası vermek iş veren için zaman kaybı (geçen her dakika paranın boşa gitmesi). Salgından dolayı çalışmıyorum. Şu an gelirim yalnızca baba maaşı, 700 TL onunla geçinmeye çalışıyorum."

Ev işçileri temel giderlerini ödeyememe sıkıntısına düştüğü için salgından korunmaktan önce işlerin düşünmek durumunda kaldıklarını belirttiler. Bu konuda ev işçisi M.B'nin açıklaması: "16 yıldır ev işçisiyim. 18 yıl aradan sonra hamile kaldım ve bu bir çok sıkıntı yaşamama neden oldu. İş verenlerime hamileliğimi söyleyemedim işime son verirler diye, corona sebebiyle eşim işsiz kaldığı için çalışmaya devam ettim."

COVID-19 salgını piyasalar, arz (mal ve hizmet üretimi), talep (tüketim ve yatırım) ve işçi- iş dünyası üzerinde doğrudan etkisi oldu. Salgının yayılmaması için 'evde kalın' çağrıları yapıldı. Fakat evde kalmak ile açlıkla burun buruna gelen, kendi sağlığından önce geçimlik ekonomisini düşünmek zorunda olanlar vardı. Hatta bazılarının rahatça evinde kalması için ucuz iş gücü çalışmaya devam etti ve sistem onlar üzerinden yürüdü. Salgında dahi çalışmak zorunda kalan bu işçiler merkezi hükümet ve yerel kurumların açıkladığı destek paketlerinden de yararlanamadılar.

İmece Ev İşçileri Sendikası olarak; taleplerimiz bütün kayıt dışı çalışan işçilerin talebidir diyoruz ve herkesi bu sese ortak olmaya davet ediyoruz.

- Tüm ev işçilerine koruma sağlamak ve halk sağlığı yararı açısından diğer işçilerin yararlandığına eşdeğer bir koruma sağlamak ile tüm yetkililer yükümlüdür. Bu yaklaşım, 2011 tarihli ve 189 No'lu ILO Ev İşçileri Sözleşmesi'nde belirtilmiştir.
- İşsizlik yardımlarını, ev işçilerini kapsayacak biçimde genişletmek. Yeni korona virüsün yayılmasını sınırlamak için hükümetler, işsizlik yardımları getirmek suretiyle ev işçilerine destek olmalıdırlar.
- Sosyal koruma kapsamını, kayıt dışı ev işçilerini de kapsayacak şekilde genişletmek.
- Ev işçilerine ev işlerine gittikleri vakit; koruyucu gereç ve yeterli bilgi salgın bilgisini sağlamak.
- Salgın sürecinde aile bireylerinin karantina ile ev içinde olması kadınların ve ev işçisi kadınların ev işleri mesaisini artırmıştır. Ev içi çalışmanın is tanımının olmadığını bir kez daha anlamışızdır. Ev içi emeğin sadece kadın tanımı olmaktan çıkması, aynı zamanda ev işlerini erkeklerin de yapıyor olması gerekliliği bu süreçte daha iyi anlaşılmiştir. Çocuk bakımı, eş/partner bakımı, yaşlı, engelli, hasta bakımı, ev işleri sadece kadınların sorumluluğu değildir. Eşit bir iş bölümü için devleti, işverenleri ve erkekleri sorumluluğa davet ediyoruz.
- Kayıt dışı çalışan emekçi kadınlar açıklanan ekonomi destek paketlerinden yararlanamadılar. Çünkü kayıtlı istihdama odaklı destek paketler sunuldu. Kayıt-dışı, mevsimlik, geçici süreler çalışanları, ev işçilerini ve göçmenleri dışarıda bırakan kayıtlı çalışmaya odaklanan bu destek paketlerini kayıt dışı alanlarda istihdam edilen ev işçiliği başta olmak üzere tüm çalışanları kapsayacak şekilde koşulsuz genişletilmesini talep ediyoruz.
- Ev işçileri dünyanın her yerinde haneler için yaptıkları işlerle, vazgeçilmez olduklarını kanıtlamış durumdadır. Yaşadığımız pandemi, ev işçilerinin krizler karşısında kırılganlığını ve pandeminin hem kendi ailelerine hem de baktıkları ailelere etkisini apaçık ortaya koydu. Ev işçilerinin sağlıklı kalmalarını ve geçimlerini güvenceye kavuşturmak suretiyle, hem daha sağlıklı bir dünya, hem de herkes için ev işçilerine sosyal adalet için bugün ve yarınlarını şimdiden hukuksal olarak güvence altına almak ve Türkiyeli ev işçilerinin işçi olma haklarını tanınmasını sağlamak.

